Nr. 10 (45) 1939 m. kovo 11 d. II metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

Mums smagu ir žiemą

Ne tiktai pavasarėlį
Mums skaisčiai saulutė žėri,
Ne tik vasara žieduota
Mūs širdužėms dziaugsmą duoda.

Mums maloni ir žiemužė,
Nors už lango vėjai ūžia,
Nors liūdnai beržėlis supas, —
Bet visad mūs giedras ūpas.

Mes troboj prie stalo sėdim
Su tėveliais ir su dėdėm,
Skaito „Aidą“ jiems mūs sesės,
Tik iš pašto parsinešę.

Mes taip pat neatsiliekam:
Pamokas tik kalam, pliekiam,
O paskui, kuris kaip gali,
Skaitom mylimą „Varpelį“.

O kai saulė pasirodo
Ir nėra ant kiemo gruodo,
Iš sniegų nulipdom senį, —
Storą senį besmegenį.

V. Kuolaitis.

Turime naują Popiežių Pijų XII

Katalikų Bažnyčia be popiežiaus ilgai būti negali. Mirus Popiežiui Pijui XI, tuojau sukrusta rinkti naujas. Šv. Tėvą renka kardinolai.

Kas tie kardinolai?

POPIEŽIUS PIJUS XII

Kardinolai — artimiausieji šv. Tėvo pagelbininkai. Vieni jų gyvena Ryme, arti šv. Tėvo, kiti — kituose kraštuose. Šv. Tėvas rūpinasi viso pasaulio katalikais, katalikų yra daug, tad vienam žmogui tų reikalų aprėpti neįmanoma, reikalingi pagelbininkai. Šv. Tėvas jų pats pasirenka, ir ne bet kokių: tik aukštojo mokslo, gabių, išmintingų ir maldingų žmonių.

Kardinolai yra, tarsi, šv. Tėvo ministeriai, patarėjai, nepaprasti pasiuntiniai, legatais vadinami. Beveik visi jie turi vyskupų šventimus. Jų tarpe yra ir vienuolių. Kardinolai dėvi raudonus rūbus,— reikia suprasti, kad jie, savo pareigas eidami, yra pasiruošę ir gyvybę paaukoti. Kardinolai, mirus popiežiui, turi išrinkti naująjį. Kardinolų būva ligi 70. Kai jų daugumas susirinko į Rymą (62), prasidėjo šv. Tėvo rinkimai—konklava.

Kas yra toji konklava?

Konklava — uždarytoji vieta, kur eina šv. Tėvo rinkimai. Į tą vietą paliekamos įeiti ir išeiti tik vienos durys. Prie jų statoma stipri sargyba, kad niekas nereikalingas nesikištų į popiežiaus rinkimus, kad kardinolai, niekieno neverčiami ir neįkalbinėjami, tik savo sąžine besivaduodami, rinktų popiežium tinkamiausį žmogų. Patys kardinolai prisiekia laikyti paslaptį, kaip ir ką jie rinksią. Jie meldžiasi ir tam tikrais protarpiais sueina ir kiekvienas deda lakštelį į taurę su įrašytu vardu. Balsuoja visi slaptai. Patikrinus lakštelius, jei neranda reikalingo balsų skaičiaus, lakštelius sudegina. Degina sumaišytus su drėgnais šiaudais, ir iš juodų dūmų, kurie veržiasi iš kamino, visi sužino, kad popiežius dar neišrinktas. Skiriamas laikas kitam balsavimui. Taip gali praeiti keletas dienų, kartais savaičių, net mėnesių. Jei per balsavimą susirenka reikalingas balsų skaičius už vieną žmogų, tai lakšteliai tuomet deginami be šiaudų. Besiveržą iš kamino balti dūmai praneša visiems, kad jau išrinktas naujas popiežius.

Šiemet popiežiaus rinkimai prasidėjo kovo mėn. 1 d. Į konklavą susirinko 62 kardinolai. Du kartu pasirodė iš kamino juodi dūmai, trečią kartą — balti. Tai buvo

kovo 2 d. apie 6 val. vakarą. Visi jau žinojo, kad yra išrinktas naujas popiežius ir nekantriai laukė dar žinios, kas išrinktas. Pagaliau buvo pranešta, kad popiežium išrinktas kardinolas Eugenijus Pačelis. Pranešimo apeigos taip pat gražios.

Prie naujai išrinktojo popiežiaus dar konklavoje priėjo vyriausias kardinolas ir paklausė, ar norįs būti popiežium. Kai gavo teigiamą atsakymą, dar paklausė, kuo vardu nori vadintis, kaipo popiežius. — „Pijum XII", — atsakė kardinolas Pačelis. Tuojau išėjo iš konklavos vienas kardinolų į Šv. Petro bažnyčios balkoną ir pranešė susirinkusioms minioms, kas išrinktas ir kuri vardą yra pasirinkęs naujasis popiežius. Po to netrukus pasirodė žmonėms pats popiežius ir pirmą kartą palaimino „miestą ir pasaulį".

Tai buvo kovo 2 d.

Popiežius Pijus XII yra gimęs Ryme 1876 m. kovo 2 d., vadinas, eina dabar 64 metus amžiaus. Jis anksčiau buvo Šv. Tėvo pasiuntiniu keliose valstybėse, paskutiniu laiku, gyvendamas Ryme prie Šv. Tėvo Pijaus XI, buvo pirmuoju kardinolu ir tvarkė Vatikano santykius su kitomis valstybėmis, — tokį darbą šiaip valstybėse tokius žmones vadina užsienių reikalų ministrais. Užimdamas tokią atsakingąją vietą, jis buvo popiežiaus Pijaus XI dešinioji ranka ir turėjo progos susipažinti beveik su visų valstybių atsakingaisiais vairuotojais.

Katalikų tarpe popiežiaus Pijaus XII išrinkimas sukėlė nemažą džiaugsmą. Visose bažnyčiose, atėjus žiniai, imta skambinti varpais. Kovo 12 d. bus Jo vainikavimo iškilmės. Bažnyčiose tą dieną taip pat bus giedamas padėkos himnas.

Ir mes, šio krašto vaikučiai, paprašykime gerojo Dievulio, kad Jis mūsų Ganytojui Pijui XII duotų daug sveikatos ir leistų išmintingai tvarkyti visų katalikų reikalus.

as.

Viskas mums

Ei, vaikučiai, mano mieli!
Aš ir vėl pas jus sugrįžtu
Padainuoti, pasidžiaugti
Mūsų žydinčia jaunyste!

Argi mes savuosiuos metuos
Nusiminę galim būti?
Ar ne mums gi pagiryje
Klesti melynos žibutės?

Ar ne mūsų šviesi saulė?
Ar ne mūsų pievos, gėlės?
Ar ne mums palei beržyną
Šypsos jaunas mėnesėlis?

Ar ne mums pilka lakštutė
Čiulba tarp svaigių alyvų?
Ar ne mūsų jaunos dienos
Tokios vaiskios, tokios gyvos?

Viską, ką Dievulis davė,
Ką jis taip darniai sukūrė,
Viską mūsų jaunos mintys,
Mūs jauni meteliai turi.

V. Kuolaitis

VAGĮ PAMOKĖ

Pasaka

Gyveno vienoje šalyje toks nedidelis žmogutis, kuris, nors ir buvo vagis, bet ir Dievo nepamiršdavo. Visuomet, prieš eidamas vogti, eidavo į bažnyčią pasimelsti, kad Dievas jam padėtų ir niekas jo nesučiuptų.

Vieną kartą pasimeldęs nuėjo į numatytą vietą, užlipo ant aukšto ir pradėjo krauti į kišenes ten kabojusias dešras. Viena dešra pasitaikė nemaža. Ji kažkaip išspruko iš rankų ir nukritus smarkiai subildėjo. Išgirdę nelauktą bildesį namo šeimininkai užlipo ant aukšto ir pamatė, kaip vagis iššoko pro aukšto gale esantį langiuką ir pradėjo bėgti. Jie vytis. Vagis bėgdamas išgirdo kažin kieno balsą:

— Žmogau! Jeigu nori, kad tavęs nesugautų, pabėgęs lįsk į jau pora savaičių išdvėsusio arklio grobus ir lauk, kol namų šeimininkai tave prabėgs. Kitaip, tave sugaus ir užmuš.

Vagis, nors ir labai nenorėjo klausyti, nes grobai labai dvokė, saugodamas savo gyvybę, įlindo. Kai šeimininkai prabėgo, vėl išgirdo Dievo balsą:

— Dabar gali išlįsti!

Kai išlindo, Dievas tęsė toliau:

— Matai, žmogau, kaip biauru ir bloga arklio grobuose slėptis. Bet man dar sunkiau išklausyti tavo maldų, kai tu prašai, kad padėčiau tau vogti. Susiprask! Neprašyk daugiau tokių dalykų ir liaukis vogęs, o aš laiminsiu tavo gražius darbus ir padėsiu juose.

Nuo to laiko žmogus liovėsi vogęs ir pradėjo gražų ir dorą gyvenimą.

Iš tėvo užrašė **Ant. Zabulionis**

MYLIU

Myliu ašei tėtį,
Myliu ir mamytę,
Myliu savo brolį,
Taip pat ir sesytę.

Ašei savo tautą
Myliu ir mylėsiu
Ir kalbos savosios
Neišsižadėsiu.

V. Žebrauskas.

Nusilipdę senį besmagenį, dabar susikybę sukame ratelį.

MELAGIŲ TILTAS

Konradas buvo mažas melagėlis.

Kartą jis išėjo su tėvu pasivaikščioti. Pamatė jie didelį šunį. Tėvas tarė:

— Žiūrėk, Kondratėli, koks didelis šuva. Toks šuva reta kada tenka matyti.

Bet Konradas pasigyrė:

— Vakar aš mačiau daug didesnį šunį. Tai buvo didumo kaip karvė.

Po valandėlės tėvas tarė:

— Žinai, Kondratėli, kad mes eisime per melagių tiltą?

— Melagių tiltas? – nustebęs paklausė berniukas.—Kodėl jis taip vadinamas?

— Matai, kai eina per tą tiltą žmogus, kurs meluoja, tiltas po juo įlūžta ir melagis įkrinta į upę.

Berniukas nusigando ir, trumpai pamąstęs, tarė:

— Tėveli, tas šuva, kurį mačiau vakar, nebuvo toks didelis kaip karvė, tik kaip telis.

Tėvas nusišypsojo, bet nieko neatsakė. Berniukas sumurmėjo:

— Tėveli, tas šuva nebuvo didelis nei kaip karvė, nei kaip telis, tai buvo paprastas šuva, dar mažesnis ne kaip tas, kurį dabar matėme.

„Kregždutė“

MIEGALĖ

— Vaikeli, kelkis! — krato motina Verutę už peties. — Jau laikas mokyklon ruoštis!

Kiek vargo būna kasdien iki ją prikelia. O, tai didelė miegalė, tinginėlė! Ir dabar tik suniurna sau panosėje: „gerai, gerai", apsikamšo. Motina, pamačiusi, kad Verutė jau juda ir kalba, nueina darbo dirbti.

— Jau kelsis, — pagalvoja. Bet kur tau. Toji save ramindama, kad tik trumpą valandikę pagulės, vėl užsnūsta saldžiu miegeliu. Tačiau neilgai teko pamiegoti, nes į pirkią įbėgo Verutės draugė Emiliutė. Pamačiusi, kad ji iki šiol miega, pasipiktinusi traukia apklotę nuo jos.

— Verute, tu dar vis miegi! — Argi pamiršai, kad šiandien visa mokykla eina pasivažinėti ant Smėliakalnio? Juk tu gali pavėluoti. Kelkis greičiau, nebūk miegalė!

— Tai, mat, atsirado ankstyvoji! Bėk sau, bėk, kad nori. Aš tavęs neprašau laukti, — murmėjo piktai pažadinta Verutė.

Emilė suprato, kad jos vis tiek neprikels, tik labiau įpykins, išbėgo mokyklon, bijodama pati pavėluoti. Verutei truputį nesmagu.

— O gal Emilė užpyko ant manęs?

Bet ir vėl rado pasiteisinimą:

— Juk taip gardu ankstų rytą pamiegoti! Argi Emilė to nejaučia? Dar truputėlį užsnusiu, o paskiau greit apsirengsiu, tekina nubėgsiu mokyklon. Nejaugi visi vaikai taip anksti susirinks kaip Emilė? O kol visų nebus, mokytoja tikrai neves — ir sužiovavus įsikniaubė pagalvin.

Mokyklos kieme pilna vaikų. Kai kurie pasiėmė su savim ir rogutes. Gal gi bus dar galima pasivažinėti. Visi norėjo linksmai atšvęsti paskutines žiemos dienas! Kiek triukšmo, įvairių kalbų! Jau ir skambutis pasigirdo. Mokytoja patikrino, ar visi jau atėję.

— Verutės tik nėra. Eime, šį kartą ji tikrai pagailės, mūsų neradusi, kad tokia miegalė.

Ir vaikų būrys nuslinko su daina už miestelio Smėliakalnio link.

Verutė, motinos varu iš lovos išvaryta, skubina mokyklon.

— Dar juos rasiu kieme besiruošiančius, — guodžia save Verutė. Jau net nugarėlė šlapia nuo bėgimo. Pailsusi, uždususi įbėga mokyklos kieman — mokinių nė vieno nesimato. Išėjo! Stovi, nežinodamas kas daryti. Ne, pas juos neis, nes visi tik juoksis, ją pamatę! O taip graudu, gaila... Norėtų mintyse rasti kaltininką, kad ji pavėlavo į taip malonią pramogą. Bet, iš tikrųjų, kas gi kaltas, jei ne ji pati?

— Visad, visad kelsiuos laiku ir daugiau nevėluosiu mokyklon! — net kumštelius suspaudusi šnabžda Verutė.

Miglė.

Mokiniai

Ar vėjas pučia,
Ar pūga kaukia,
Darbštūs vaikučiai
Mokyklon traukia.

Jie tai nepaiso
Lietaus nė sniego,
Nes jie mokyklą
Visi pamėgo.

V. Skinulis.

Žiemos naktis

Graži žiemos nakties padangė,
Padangė aksominė...
Žvaigždutės džiaugias mėnesėlį
Pavaikščiot išvadinę.

Mėnulis apkeliauja visą
Padangės gražų sodą,
Žvaigždučių pulkas jį palydi,
Visus takus aprodo.

Pernakt padangė aksominė,
Lyg perlais, nukaišyta,
Mane vilioja eit per lauką,
Grožėtis iki ryto.

Jonas Najulis

3)

TRYS ŽIRGAI

Pasaka.

IX.

Neilgai trukus pasklido garsas, kad svetimos šalies karalius eina su labai didele kariuomene mūsų karalystės pavergti. Tėvynės ginti susirinko daugybė vyrų, kas tik gyvas buvo. Ir jaunosios karalaitės vyras atėjo.

— Duokite ir man ginklus ir arklį ir aš josiu tėvynės ginti, — prašė jis karvedžio. Didesniam pasityčiojimui, jam davė seną arklį ir visai surūdijusį kardą. Vaikinas, nieko netaręs, sėdo ant arklio ir išjojo. Bejodamas prijojo pelkę, kurioje buvo daugybė varlių. Nusėdęs nuo arklio, kaip pradės vares kapoti, tik vanduo teška. Užpakalyje ioję kiti, kai pamatė, ką daro mūsų didvyris, paklausė:

— Ką gi tu čia veiki? Eik geriau priešų mušti!

— Paspėsiu ir aš su jumis. Man pirma reikia čia tas biaurybes iškapoti.

Netrukus prasidėjo mūšis. Priešų buvo daugiau, tad mūsiškiai negalėjo išlaikyti ir pradėjo bėgti. Tuo tarpu ir mūsų vaikinas atjojo besėdįs ant sidabrinio žirgo. Kaip ištraukė iš makštų kardą, kad pradės į dešinę ir į kairę kirsti, priešai kaip lapai pradėjo kristi. Už valandėlės jų nė vieno nebeliko. Tai padaręs, vaikinas greit sugrįžo prie pelkės ir vėl ėmė varles kapoti. Kareiviai grįždami, atradę jį besiterliojantį su varlėmis, rėkė:

— Tu dar varlių neiškapojai, o mes visus priešus išnaikinome, nė vieno nebeliko.

— Kad aš nebūčiau buvęs, tai jūs visi dabar būtumėte arba užmušti, arba pabėgėliai, — atsakė vaikinas ir kuo ramiausiai ir toliau varles kapojo.

Kareiviai kad pradės juoktis ir taip plačiai išsižiojo, kad vaikinas, sugriebęs varlių, vienam kitam į burną įmetė. Tik tuomet jie liovėsi juoktis. Visiems laimingai sugrįžus, karalius surengė didelę puotą, — gėrė, valgė aštuonias dienas.

Atsiminė karalius ir savo jauniausiąjį žentą ir pakvietė į tą puotą. Bet vaikinas atsakė:

— Jaunoji mano žmona privirė labai gardžios ruginės košės ir

dar su pienu. Ta košė už viską man gardesnė ir todėl atsisakau nuo puotos.

X.

Praslinko metai. Tie patys priešai vėl įsibrovė karalijon ir pradėjo viską naikinti. Visi bėgo tėvynės ginti. Ir vėl mūsų vaikinui įdavė tą patį raišą arklį ir tą patį surūdijusį kardą. Kaip ir pernai, prijojęs pelkę, pradėjo varlės kapoti. Jo draugai, jodami pro šalį, tyčiojosi iš jo.

— Tu ir dabar varles muši. Matyt, tu jų neįveiksi, šiemet jų daug daugiau.

Kuomet prasidėjo mūšis, mūsiškiai ir vėl neišlaikė, pradėjo bėgti. Tik staiga, lyg iš debesų iškritęs, mūsų vaikinas ant aukso žirgo pradėjo kapoti priešą. Kaip matai, visi priešai buvo išnaikinti. Vaikinas prijojo prie pelkės ir vėl kapoja varles. Jo draugai grįždami vėl jį išjokė. Bet jiems tą pat pasakė:

— Kad aš nebūčiau buvęs, jūs dabar būtumėte visi nebegyvi.

Ir dabar karalius surengė puotą per dvi savaites ir vėl siuntė kviesti jaunąjį žentą.

— Manoji man privirė daug ruginės košės ir dar su taukais, tad eisiu namo, ji manęs laukia, — atsakė vaikinas ir nėjo į karaliaus puotą.

XI.

Trečiais metais priešas vėl įsibrovė, bet su daug didesne kariuomene. Šį kartą pats karalius taisės kartu eiti. Mūsų vaikinas, kaip ir pirma, išjojo varlių kapoti pelkėje. Kai priešas mūsiškius jau visai buvo pergalėjęs, vaikinas, lyg iš debesų iškritęs su deimantiniu žirgu, puolė priešus ir — viens, du, trys! — kardu apsukęs, visiems priešams galvas nukapojo. Jis ir sako:

— Jei norite žinoti, kas aš per vienas, šaukite visi į mane.

Visi šovė, bet nė vienas nepataikė. Tik karalius blauzdos raumenin pataikė. Tuojau pribėgęs nurišo nuo savo kaklo šilko skepetą ir aprišo žaizdą. Tuo metu deimanto žirgas iškilo aukštyn ir tiek jį jie tematė.

Karalius sugrįžęs iškėlė dar didesnę puotą. Ir dabar jis nusiuntė tarnus pas jauniausiąjį žentą su įsakymu būtinai atvesti jį į karaliaus dvarą. Vaikinas dabar, žinoma, jau nebegalėjo atsisakyti. Karalius pasisodino jį šalia savęs. Bevalgant pietus, netyčia nukrito karaliui peilis. Jis pasilenkė pasiimti ir netikėtai pamatė ant vaikino blauzdos savo skepetą. Čia jis nebeišlaikė, liepė vaikinui tuojau atsistoti ant stalo. Kai vaikinas buvo atsistojęs, kad visi galėtų jį matyti, karalius tarė:

— Štai tas vyras, kuris tris kartus mano karaliją nuo priešų išgelbėjo. Todėl skelbiu jį savo įpėdiniu.

Ir jo valdymui atidavė visą karaliją. Visi jį gyrė, visi juo gėrėjosi, visi iš jo stebėjosi.

XII.

Naujas karalius pastatė tris tvartus savo trims žirgams. Jis pats juos šėrė, girdė ir pats prižiūrėjo.

Kartą, kuomet karalius buvo nuėjęs pas savo žirgus, rado juos labai nuliūdusius.

— Kodėl jūs taip nuliūdę, kodėl linksmai nežvengiate, mane pamatę? — paklausė jų karalius.

— Mes nežinome, ar išklausysi mūsų prašymą, — atsakė jie vienu balsu.

— Prašykite, ko tik norite, visa padarysiu.

— Bet ar nesigailėsi pasižadėjęs? — paklausė žirgai.

— Niekuomet! — atsakė karalius.

— Rytoj išvesk mus į mišką ir kirviu nukirsk mums galvas, — pasakė vėl žirgai.

Visą dieną vaikščiojo karalius, kaip žemę pardavęs: nei valgė, nei gerė, niekam nei pusės žodžio nepratarė. Kitą dieną karalius paėmė kirvį, išsivedė žirgus į mišką ir, padėjęs žirgų galvas ant kelmo, iš eilės visiems nukapojo galvas.

Tik staiga iš arklų išėjo trys jauni ir gražūs vaikinai. Tai buvo trys karalaičiai. Jie puolė prie savo gelbėtojo, apkabinę išbučiavo ir labai dėkojo.

— Tu mus išgelbėjai iš sunkaus gyvenimo. Juk mus piktoji ragana buvo pavertusi žirgais dešimčiai metų. Jei šiandien tu būtum nenukirtęs mums galvų, mes būtume likę visam amžiui žirgais. Tu mūsų gelbėtojas, mes tavo gero darbo niekuomet neužmiršime.

Ir atsisveikinę jie tuojau sugrįžo savo tėvynėn. Iš ten jie atsiuntė daug brangių dovanų ir pasidarė geriausiais draugais savo išgelbėtojo valdomai valstybei. Kaimyninių valstybių valdovai, kurie seniau dažnai puldavo šią pastarąją, sužinoję, kad esamas karalius yra tas pats žmogus, kuris kelis kartus sutriuškino jų kariuomenes, drebėjo prieš jį ir palaikė kuo geriausius santykius. Mūsų karalius ilgai ir laimingai viešpatavo iki gilios senatvės. Jam mirus, visame krašte pasipylė ašaros, visi gailėjosi savo gero ir teisingo valdovo. O jo vardas ir po mirties dar ilgai buvo pasilikęs žmonių atmintyje. *Atsiuntė Senis.*

Kūlėjų daina

— Tinku, tinku, tvaku, tvaku, —
Kuliam kanapes be kvapo.
Bus grūdų ir bus valakno,
Darbo virvinėm ir staklėm.
Kuliame mes iš pat ryto
Vieną pusdienį ir kitą;
Dešinioji nors sutinus —
Skamba kluonas nuo kūlimo.
Pirkion pusryčių nebeisim;
Vakar kūlėm, šiandien paisom —
Neškit pusryčius į kluoną,
Vandenį su juoda duona.
— Tinku, tinku, tvaku, tvaku,—
Jėgos mūsų neišseko.
Mes dar kulsime ir kulsim —
Anksti kelsim, vėlai gulsim.

Laukutis

3)

Užgavėnės

VIII SCENA.

Tėvas. Ot, bravo berniukas! Tikras žydas.

Onytė. Bet kaip jis juokingai padėkojo.

Tėvas. A kaip?

Onytė... kad vištos dėtų po du kiaušinius...

Algirdukas *(pertraukdamas Onytės kalbą).* Jis sakė, kad vieną kiaušinį duoti Maušienei, o antrą sau kepti. *(Tėvas susimąsto).*

Motina. Na, sėskit, gana! Ir taip jau viskas ataušo *(sėdasi valgyti, Aldutė sėda prie tėvo).*

Tėvas *(į Aldutę).* Nebijai žydo?

Aldutė. Ne. Aš nieko nebijau, kai tėvelis yra.

Tėvas *(glostydamos Aldutę).* O tu, lapelė mano, lapelė... *(po valandėlės).* Pasirodo žinot, kad berniukai sumanesni, negu mergaitės. Ką jie prižada, tai ištesi.

Motina. Dar maža! Ir taip visa pirkia prišmeižta *(Į mergaites: Onytę ir Vydutę).* Mergaitės, ko jūs ten susigužote prie to lango? eikšekite, užkąsite.

Mergaitės. Ačiū, dėdien, mes jau valgėme.

Tėvas *(juokaudamas).* Et, neverta joms ir valgyti — juk jos nieko nedirba. Sarmata jums prieš berniukus.

Vydutė. Ot, netiesa! Pamatysi, dėde, kad netiesa... *(Tarp savęs).* Va, va, eina, jau eina...

Algirdukas *(nugirdęs mergaičių kalbą)* Kas eina? Kas? *(Meta valgęs, bėga prie lango. Vydutė kuštelia Onytę, kam ta taip balsiai kalbėjos).* E, mergaitės eina.

Tėvas. Kur? pas mus?

Algirdukas *(žiūri pro langą).* Pasuko į mūsų kiemą.

Senutė *(nepatenkinta).* Dar ko! Ir pavalgyti negalima. *(Priemenėj triukšmas Motina aptvarko stalą. Pasigirsta beldimas).*

Tėvas *(linksmai).* Prašom, prašom! *(Atsidaro durys, įeina: Mildutė, Kastytė, Kazytė, Birutė, Meilutė ir Laimutė — visos tautiškais drabužiais pasirėdžiusios, ryšulėliais nešinos).*

IX SCENA.

Mildutė *(įeidama).* Garbė Jėzui Kristui! *(Kitos mergaitės sako: „labas vakaras").*

Visi. Per amžių amžius! Labas vakaras...

Mildutė *(išėjusi priekin):*

Mes, mažytės lietuvaitės,
Jaunos, grakščios, kaip eglaitės,
Taupios, kropščios šeimininkės,
Į būrelį susirinkę
Užgavėnių vakarėlį
Atkeliavom pas dėdelį,
Pas dėdienę, pas senutę
Ir pas mažąją Aldutę.
Mes šlikščių madų negaudom,
Savo puošnų rūbą saugom —
Jo puošnumą, jo kuklumą,
Jo švelnių spalvų darnumą.
Nors likimas mus ir sklaido,
Mūsų širdis klastos baido,
Bet mes dirbam ir kovojam,
Ir lietuviškai dainuojam.
„Ar prie žaismo, ar prie darbo,
Ar prie laimės, ar prie vargo
Trauk dainelę, šok suktinį!" —
— Taip, dėdeli, mus mokini.
O dabar, dėdyt, žinai ką?

(Rodydama į drauges)

Mes šių užgavėnių laiką,
Pas dedienę ir dėdelį
Susigužę į kuopelę,
Norim trypti, šokinėti,
Padainuoti, paklegėti.
Tiktai prašom netsakyti

Ir dėdienę ir dėdytį —
Leist (*rodydama*) tuos griozdus ir bonkutes,
Kur pasuolėn sustatyti.

Tėvas ir Motina (*linksmai, rodydami į stalą*). Prašom, prašom!.. (*Mergaitės deda ant stalo kas puodelį, kas bonkutę, kas pintinę, kas lėkštutę, tai su medum, tai su pienu, tai su pampuškom, tai su dešrom. Motina su senute priiminėja ir dėkoja. Viena mergaitė duoda dovanų Aldutei*).

Tėvas. Oi, jūs mano balandėliai, jūs lakštytės, kas jums liepė tiek „turbacijos" sau pasidaryti?

Kastytė. Niekas! Mes pačios...

Kazytė. Mums mamytės padėjo.

Meilutė (*mažiausioji mergaičių*). Tamsta mums eglutę surengei, o mes tamstai užgavėnes. (*Visi nusijuokia*).

Tėvas (*grasindamas Meilutei pirštu*). Oi, tu filozofas! Bet kam jūs man tiek tų puodų, pintinių privilkot? Ar norit, kad aš plyščiau berydamas? O gal manot, kad aš koks kupranugaris? (*Visi juokiasi*).

Meilutė. Užtat, dėde, leisi mums pas save pažaisti... (*Mergaitės kužtelia Meilutę, kad ji niekų nekalbėtų. Visi nusijuokia*).

Tėvas. O tu, mano lapele (*glostydamas Meilutę*), leisiu, leisiu, kiek tik norėsit... O ar tu moki žaisti?

Meilutė. Ar nepameni, kaip aš per eglutę su Tamsta „pelytę" žaidžiau? (*juokas*).

Tėvas. Pamenu, pamenu. O šokti?

Meilutė. Ir šokti moku... suktinį.

Tėvas (*linksmai*). Suktinį?! O tai gerai, gerai! (*Stveria Meilutę; pabučiuoja ją ir sodina. Paskiau į mergaites*). Tai sėskit visos! Ko jūs čia stovite po „paibeliais", kaip svečiai?

Mergaitės. Dėkui, dėde!

Tėvas. Nei čia dėkokit, nei ką. Vis tiek neleisiu, kol (*rodydamas į stalą*) mums padėsite šito darbo sudoroti. O tu, motin, duok mums arbatos, juk aš alkanas, kaip vilkas. O dabar dar didesnį apetitą įgavau, kai tuos pipirus pamačiau (*juokas*). Ko čia kaip apaštalai stovite? sėskite! (*Šodina pagriebdamas mergaites*).

Mildutė. Na, sėskit, kad liepia! Ko čia spiriatės...

Tėvas. Nuje, nuje... (*Visi sėda, viena mergaitė atsineša Aldutę, pasisodina pas save ir laisvai kalbasi*).

Meilutė. Mes būtume seniai atėjusios, tik meškos bijojom.

Birutė. Jau mes buvome atėjusios iki Burbų trobos, bet kai pamatėm mėšką išeinant iš dėdės pirkios, tai ir nubėgom.

Meilutė. Tokia baisi!

Tėvas. Ir tu matei?

Meilutė. Mačiau. Ir pas mus ji buvo.

Laimutė. Ir pas mus buvo.

Kazytė. Taip juokingai šoka!

Kastytė. O pas mus ir žydas buvo.

Tėvas. Ir jums patiko meška?..

Birutė. Labai juokinga, baisi...

Tėvas. Bravo berniukai! Bet pradėkit!

Laimutė. O dedienė, o senutė?

Motina (*triusdama su senute apie krosnį, linksmai*). Pradėkit, mergaitės, pradėkit, mūsų nežiūrėkit, mes tuoj ateisim.

Tėvas. Na, na! Nesidrovėkit! Tu, Mildute, būk šeimininkė, rišk, pilk, piauk, siek, duok, valgykit,

ir... man duokit, ką jūs čia atatempėt.

Meilutė. Dėde, dar berniukai ateis! *(Visi juokiasi).*

Tėvas. O gera mano globėja! Ji nė vieno neužmiršta. Gerai, gerai, tegu ateina visi. *(Į mergaites).* A kodėl berniukai neatėjo kartu?

Mergaitės. Jie tuoj ateis.

Algirdukas *(prie lango).* Jau eina, visas būrys!

Tėvas. Tai gerai! Ot ir arbata. *(Motina Birutės ir Kazytės padedama paduoda arbatą. Tėvas, duodamas Meilutei savo stiklinę).* Imk tu, mano gėlele, gerk! Apšilsi.

Meilutė *(imdama stiklinę).* O paskiau, dėdyt, eisim ratelių ir dainuosim.

Tėvas. Eisim, eisim, o kaipgi... dainuosim. O kokia tau dainelė labiausiai patinka?

Meilutė. Man? „Lietuviais..."

Tėvas. „Lietuviais?!" ir tu moki!?

Meilutė. Moku.

Tėvas. Gal mums padainuosi? *(Visi sužiūro į Meilutę).*

Meilutė. Taip negalima sakyti „padainuos", reikia sakyti „pagiedosi" *(Visi nusijuokia).*

Tėvas. Tai protinga iš tavęs mokytoja. Na, tai gal „pagiedosi".

Mildutė *(atsistoja ir gieda)* Lietuviais esame mes gimę... *(Visi sustoja ir kartu gieda. Tuo tarpu įeina berniukai ir jie sustoję gieda).*

UŽDANGA

Dagilis.

Varnėno namelis

Pro langelį vėjas
Neša pusto sniegą,
Kas gi ten namely
Pasislėpę miega?

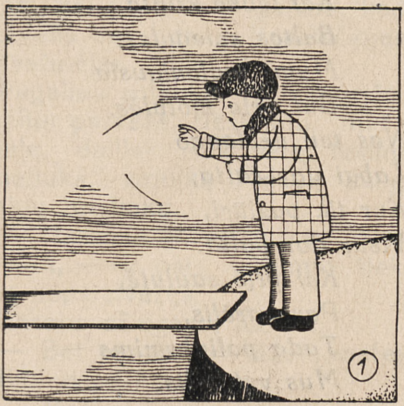
Ar žvirbliukas pilkas,
Ar maža zylelė,
Ar yra švelnutė
Ten pūkų gužtelė?

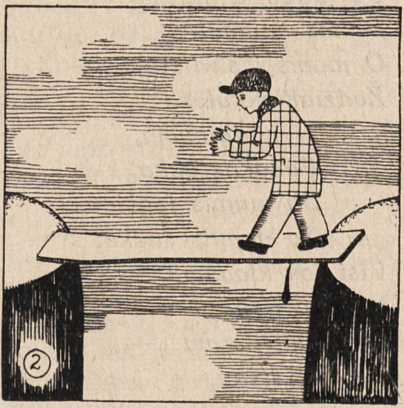
Niekas ten nemiega
Šaltame lizdely,
Nei žvirbliukas pilkas,
Nei maža zylelė.

Pūtė šaltas vėjas,
Vidun snaigės krito, —
Pūko patalėlis
Sniegu užpustytas.

Vytė Nemunėlis

BŪTA SAPNO ČIA TIKTAI

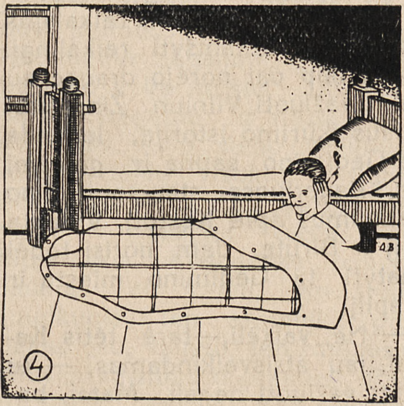

Kartą Ksaveras, mielieji,
Šiurpų sapną susapnavo:
Rodos, jam keliaut prisėjo
Per aukščiausius kalnus. Ksavas
Drožė vis pirmyn, staiga
Žiū: giliausia praraja.

Per bedugnę, lyg ant juoko,
Pertiesta lenta gulėjo.
Per šį „tiltą" eit baisoka,
O jis persikelt turėjęs
Kiton pusėn būtinai.
Svarstė Ksaveras ilgai:

Eit ar neit. Galop vyrukas
Ryžos eit, bet žengtelėjus
Pirmyn, galva apsisuko
Ir—jis gelmėn nugarmėjo.
— Dievulėliau, tu brangus! —
Tik sušukęs vyras mūs

Ir pabudo... bet ne lovoj,
O ant aslos. Varguolėlis!
Kaip tat ir kodėl įvyko,
Patys spėsit, vaikai mieli.
Džiaugias, gana to jisai:
Būta sapno čia tiktai.

Prie motulės

Už lango krinta
Baltos snieguIės,
O mums į širdis
Žodžiai motulės.
Ji padainuoja,
Pasakas seka,
Su mumis juokias,
Su mumis šneka.
Visi jos klausom,
Visi ją mylim,
Jei nusikalstam, —
Barami tylim.

Kai lauke krinta
Baltos snieguIes,
Mums maloniausia
Būt prie motulės.
Nes ten už lango
Labai dar šalta,
Kur tik pažiūri,
Visur dar balta.
Kai grįš saulutė,
Pavasarėlis,
Tada palinksmims
Mus vyturėlis.

A. Zabulionis

Tėtis sugrįžo

Kazelio tėvelis rengėsi važiuoti Vilniun. Kalbėjo, kad yra papigintomis kainomis važiavimas, todėl, esą, reikią pasinaudoti proga. Šiaip nuvažiuoti Vilniun daug pinigų reikią, kurie šiaip įvairiems reikalams ir skylėms užkamšyti reikalingi. Kazelis taip pat norėjo drauge su tėveliu važiuoti Vilniun. Žino jisai Vilniaus įkūrimo istoriją, legendą apie Gedimino sapną ir geležinį vilką, Paneriuose staugiantį, žino pasakojimus apie Kęstutį, Vytautą Didįjį ir Birutę. Jam norisi todėl pamatyti tą Gedimino miestą ir sostapilį.

— Ne, vaikeli,—tarė tėtis Kazeliui, jau atsisveikindamas, — tu šiemet važiuoti negali. Matai, batukų gerų nebeturi. Kiti met—kas kita. Aš tau iš Vilniaus daug dovanų parvešiu. Pamatysi, kokių gražių, išmargintų, išdailintų.

— Kad aš, tėveli, taip noriu važiuoti šiemet,—spyrėsi vaikas,— paimk mane, tėveli, drauge.

Tėtis išėjo, o Kazelis liko verkdamas, stalo kampą apsikniaubęs. Jam taip norėjosi, taip norėjosi pamatyti Vilnių, senąją Gedimino pilį, Aušros Vartus, Vytauto Didžiojo gimnaziją, apie kurią jau ir naktimis sapnuoja. Jam tėvelis jau ne kartą žadėjo, kad, kai tik gerokai paūgės, baigs pradžios mokyklą — tuoj veš į gimnaziją. Jis išsimokysiąs, būsiąs dideliu ir teisingu žmogum, dirbsiąs dėl tautos gerovės ir laimės, skiepysiąs žmonių širdysna meilę ir dorovingumą, kovosiąs su smurtu ir apgavystėmis.

Kazelis jau liovėsi verkęs. Jisai dabar tik laukia pargrįžtančio tėvelio. Apibers jį paklausimais. Turės jam viską išpasakoti, viską, ką matė ir ką girdėjo.

Taip lūkesčiuose paskendo dvi dienas. Tos dienos Kazeliui metais prailgo. Sėdi po langu, braukia delnu nuo jo rasą ir žiūri: ar dar nesugrįžta. Jam vėl graudu darosi, kad taip ilgai turi laukti. Kas tai matė, taip ilgai nesugrįžti. O gal nelaimė? Gal traukinys, kuriuo važiavo? Ne! Tėvelis moka važiuoti. Jam nieko blogo neatsitiks. Jis ne pirmą syk važiuoja Vilniun.

Ir pėsčias jau keletą kartą ėjo. Ir vis laimingai. Jis ir toliau, ten toli už Vilniaus buvo. Kazeliui net galva sukasi, kai jisai ima galvoti, kad jo tėvelis tiek daug išvaikščiojęs ir išvažinėjęs.

Pagaliau sulaukė. Tėtis sugrįžo. Kazeliui parvežė riestainių, mažą širdelę, dailiai išdarinėtą, tešlinį kumeliuką, smuiką ir daug daug visokių žaisliukų.

— Na, matai, — juokėsi jisai Kazeliui, — ir pats būtumei tiek daug neparsivežęs.

Kazelis džiūgavo, juokės.

— Bet papasakok, tėveli, matei Gedimino pilį?

— Mačiau.

— O didelė toji pilis?

— Ai, vaike, didelė. Reikia lipt ir lipt kalnan. O tam kalne tiek mūro, kad ir apsakyt sunku. Vienas bokštas jau atstatytas. O bus toks kaip mūsų bažnyčia, tik daug aukštesnis. Aš buvau jau įlipęs. Tai kai pasidairai — visas miestas po kojom. Aukščiausi mūrai, bažnyčios, viskas, viskas.

— Ir Aušros Vartuose, tėveli, buvai?

— Buvau.

— Ar labai skausmingai žiūri Dievo Motina?

— A, vaike, geriau jau šito ir neklausk. Aš verkiau į ją žiūrėdamas. Prašiau, kad Ji pas Dievą išmelstų stebuklą. Gal ir išmels.

— O Vytauto Didžiojo gimnazijoj buvai, tėveli?

— Kaip gi nebūsiu, buvau. Didžiausia salė, langų gal dvidešimt. Per vidurį žirandelis, kaip bažnyčioj. Ė vakariukus joj gražiai vaidina. Ai, artistai, tai jau artistai. Kad juos kur bala. Kai pasakys tau, tai ir juoktis ir verkt norisi. Va, Kazeli, kad tu būtum šitokis artistas, aš nieko daugiau nenorėčiau.

— O kas daugiau toj gimnazijoj?

— Kas? Laiptai margi pilki, kaip kurapkos sparnas. O slidūs, o blizganti, kaip veidrodžiai. Paveikslais sienos nukabinėtos. Kokių ten nėra! Aš jau visų jų, vaike, ir nebeatsimenu. Kitų ir neišskaičiau. Matai, jau akys nepriregi...

Kazelis svajoja, kad jis išskaitys juos visus, mokės iš atminties, žinos: kur kuris kabo.

— Ir Vytautas ten yra?

— O kaip gi yra. Pačiam viršuj. Raudonuos rūbos. A, vyro būta! O Žalgirio mūšy — tai jau nėra kas ir sako, kaip jis atrodo. Arklys tas jo arklys! O pats, tai pats! Visas geležy. Akys tos tai jau kaip stiklinės, sunkiausį kardą pakėlęs lekia, visus kapoja, mindo. Vokiečiai prieš jį kaip musės. Susirangę tik kaip žalčiai. Tai kad dabar toks vyras rastųs. Vaikeli, išgrūstų juos iš Klaipėdos ir iš visur.

— O mūgė didelė?

— Kur ten jau mūgė. Maža aš joj ten ir buvau. Žmonės tik trinasi, stumdosi, maišosi. Nė pralyst niekur negalima. Ėjau ir ėjau be galo ir be krašto. Tai ko ten aš nepriregėjau: ir riestainių didžiausius kaip šieno vežimus, ir rėčių visokių visokių, ir sietų, ir dėžių, ir stalų... Kas jau čia viską, vaike, ir išskaitys. Vienas rėkia, kitas rėkia. Kiekvienas pas save šaukia. Ten cypia, ten smuiku smuikuoja, ten armonika groja. Sakau jau, vaikeli, ten žmogus pakliuvęs susimaišai, prapuoli. Regis, tik noris greičiau, kad prisiplakti kur nors prie krašto...

Tėtis dar ilgai pasakojo, o Kazelis vis klausė ir klausė, jam norėjosi bent sieloj sukurti Vilniaus, taip mylimo ir artimo miesto, vaizdas, kuris jam būtų neišdildomas. Drauge su tuo vaizdu augo vaiko širdelėje išsiilgimas vykti į tą miestą ir semti mokslą. *r.*

Ar jūs mokate leisti burbulus?

TRUPINĖLIAI

Didelis termometras

Termometras — prietaisas šilumai ir šalčiui matuoti. Mes juos laikome kambariuose ir lauke, kai norime žinoti, ar yra šalta ar šilta. Gydytojai taip pat turi termometrus ir jais suseka, kiek ligonis turi karščio.

Termometrų išvaizda labai įvairi: vieni jų didesni, kiti mažesni, vieni apvalūs, kiti prie lentelių prisegti.

Kopenhagoje (Danijos sostinė) yra padarytas 20 melrų ilgumo termometras. Jis gali parodyti 20 laipsnių šalčio ir 30 laipsnių šilumos. Pasirodo, kad iš tokio didelio termometro labai sunku susekti temperatūra, t. y. pamatyti skaičiai, ties kuriais yra sustojęs skystis. Tad sugalvota, kad prie skaičiaus, kurį pasiekia skystis, užsidega elektros lemputė, o anksčiau žibėjusi — užgesta. Dabar to miesto gyventojai iš tolo pamato, ką rodo jų termometras.

Kopenhagiečiai savo termometru labai didžiuojasi, nes tokio kur kitur visai nėra.

Vaikų šypsenos

Kuliamoji mašina

Tėvai važiavo pas senelį ir pasiėmė su savimi ir Vytuką. Vytukas vežamas rėkia, kiek tik gali, ir nenori važiuoti.

— Cit, Vyteli, neverk! Senelis tave labai myli, duos saldainių.

O Vytukas verkdamas atsakė:

— Aš bijau... Tėtė sakė, kad senelis turi kuliamąją mašiną.

Mažas išminčius

Mažas Antanėlis giriasi:

— Tėte, aš galiu padaryti, ko tu negali...

— Na, ką?

— Aš galiu augti, o tu ne, aha!

LAIŠKŲ DĖZUTĖ

L. Basiui. Išsirinkome tik vieną — „Berželis ir aš".

J. Žižmaičiui. Šį kartą nieko neišsirinkome.

Pašarkaraisčiui. Eilutės mums netinka. Pasakų dar pažiūrėsime, jei tiks— įdėsime.

Kaimynui. Apie tą didvyrišką vaikelį jau parašėme.

V. Ki—ki. Vienu uždaviniu jau pasinaudojome. Ačiū.

L. Kareiviui. Uždavinys neišspręstas, eilėraštis dar netinka spaudai.

Visamyliui. Visa gavome, atsakyti pasistengsime. Eilutė dar silpnai sueiliuota, netinka spaudai. Uždavinio pažiūrėsime. Už atminimą dėkojame.

Dudėnui J. Sąsiuvinį gavome, kas tiks—įdėsime. Ačiū.

Wydawca-Leidėjas L. Cicėnas Redaktor-Redaktorius V. Budrevičius
Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6